

cot, zato: „Alpes cotae, cotiae, sansk. kota, mons, cacumen“ itd.

3. Okra. Deblo ok *) sem že na več mestih razložil, in rekel, da pomenja: acumen (primeri pomanjšano: Okič, ime ostrega brega v Halozah); sufiks ra najdeš v besedi iskra.

4. Mons Tullus, od tul, v reziansčini tul, der Nacken slov. tyl, toraj Tul, Bergnacken, primeri: Tulc, breg na Koroškem, Tulčnik, kraj na brežnem tulu, tudi na Koroškem. Analogične poznavanje so: Reber in Rebber, Čelnik in Čelo, kebel in keblča, nemški: Bergrücken, Bergnacken itd.

§. 7.

Kakor gore imajo slovensko lice, tako tudi reke. Plini piše, da Sava teče „ex alpihus carnicis“. Sava je tako čisto slovensko ime **), kakor Drava, in reki Sava, Savica, je po slovanskih zemljah zadosti. Pa tudi druge reke imajo slovensko lice.

1. Alsa, primeri: Olsa, rečica na Štorskem, od al, ru-dečkast zavoljo svoje barve, dalje: Alym, reka na Ruskem. Zavoljo sufiksa primeri lastne imena: Mursa, Schwarzer, Jarsa = Stark, čes. Hnevska = Zorn, dalje bersa itd.

2. Anasus = Anas, sansk. ana, voda, moravski s protezo Hana, ime vode. Zavoljo oblike primeri osebne imena: Jeras, Joras, Beras, Rabas.

3. Korkoras, polatinčena oblika za Karka, Kerka, od kark, kerk, Bergrücken, Bergnacken, Gebüsch. Da Karka teče iz karka (poljski: kark, Nacken, slov. karke, kerke, über den Nacken hängendes Haar, analogično sansk. griva, collum, slov. griva, Mähne) je resnica. Rek z imenom Kerka je obilno po slovanskih zemljah.

4. Natiso = Natisa, tudi na Ruskem je reka Natisa (Schafarik, „Abkunft der Slawen“ str. 170).

5. Turus, Tur, primeri: Turja, reka na Štorskem, po turu, kakor Štira po štiru zavoljo rjojenja vode.

6. Sontius = Sontja, Sonča, Soča od sôt, krumm, sansk. cunth, claudicare, toraj Sontja, Soča, der in Krümmungen fließende Strom, primeri Sôtlja, reka na Štorskem, ktera tudi vijugasto teče. ***) Sotska, imena krajev vijugastih.

7. Lacus lugeus = jezero log, loško jezero. Na Notranjskem se še o kot u izgovarja na primer: dul za dol, duli za doli, unten. Učeni Hahn piše „Wald, Sumpf und Wasser sind correlate Begriffe“, in res je to; primeri sansk. vana, aqua et silva, tako tudi lôg, lug, Wald in Sumpf, primeri dalje dolnje lužičko: bon, eine walddreiche Grashutung; slovaški: banj, dalje: banja Sumpf, Wasser, Banja loka, Wasserau itd. Že Šafarik je to terdil, da lug, log se rablja v dvojnem pomenu: muža in les. (Slov. Srarožitn.)

§. 8.

Kakor imena gor in rek so slovenske, tako tudi imena mest.

1. Segeste. Plini piše „interiere oppida Carnis: Segeste“. Tako se je velelo tudi mesto Panonov pod Siskom. Panone pa smo spoznali za Slovence.

2. Pucinum, od puca, Magdeburg, današnji dan se veli: Devin, od deva = puca.

3. Tergeste = Tergešte. Strabo jo imenuje „τομή των κάρνικων, vicus carnicus“ (Geog. lib. VII). Tudi Plini je

*) Gora, iz ktere Sava teče, se veli Punca, die Jungfrau.

**) Primeri še imena koroških gor: gregorli ok, brunahen ok itd., to je, Gregors Spitz, Brauner Spitz.

***) V deželo Karnov se sme tudi šteti „fluvius frigidus“, kar je prestava slovenskega imena Ubel s protezo Hubel. Primeri serbsk. Ubao = Ubal, studenec, sansk. abara, merzla voda. Ubel, Ubal, Hubel se zmirom rabi za poznavanje merzle vode „fluvii frigidi“.

postavlja v okrožje Karnov (Plini III, 18). Za slovensčnost imena govori izrek Štefana Byzantinskega: „Tergeste neutro genere oppidum Illyrici circa Aquileam“. „Illyricum“ tukaj stoji v administrativnem zmislu. Appian (in Illyr.) imenuje ta kraj Torgium, toraj torg = terg, Markt, Marktplatz. Tergešte je stareja oblika za Teržišče. Imamo priklade, v katerih še glasnik g pred samoglasnikom ni prelazil v š, na pr. gerlo = žerlo, Rugeviti = Ruževiti. Stari pomen slovensko ljudstvo zmirom ohranuje govore: Teržaško, na Teržaškem. Utegnil bi se kdo upirati na Štefana Byzantinskega in na Eustathia, ktera pišeta: „Tergeste oppidum Illyrici, Tergeste illyrica urbs“.

Vendar ta opora malo velja. Ammian (XXX. 5) tudi Karnus *) (Carnuntum) imenuje „Illyricorum oppidum“, vendar vsakdo ve, da pod Bečom nikdar niso Illiri stanovali. To poznavanje je v administrativnem in geografičnem zmislu. Ako bi komu ne dopadla moja izpeljava, mu priporočam Mela-tovo: „Tergeste ita dictum, ut quidam existimant, quasi ter egestum, sive eversum!“

§. 9.

Karni so toraj prededje današnjih Karnjcev, metatetično: Krancov. „Ni res! mi smo Krajnci, Gränzslawen“, Märker“, — bode mi velika truma nasproti kričala, in morebiti tudi pisala.

Že sem na drugem mestu v „Novicah“ dokazal, da ni mogoče imena Krajnec iz kraj (Mark, Gränze) izpeljevati po filologičnih pravilih, ker glasnik n spada k deblu in, sufiks je le ec ali ic. Na Gorenskem nikdar ne bodeš čul „Krajnc“, temoč „Kranjc“. Oblika „Krajnc“ je dolenska, in čudno se mi zdi, da jo celo nekteri Gorenci zagovarjajo. Kakor Dolanec čerti nj, tako tudi štirski Dolanec, in govori: strajnski, plajnski, kojn, Strajnsak, Plajnsak namesto: stranjski, planjski, Stranjšak, Planjšek, konj.

Druge pomislke zastran sredovečnega poznavanja „Chreina, Creinamarcha“ sem že tudi v „Novicah“ izpričal.

Ime Kranjsko, Kranjec je toraj stareje, kakor iz časov Karla Velikega ali pa „Sarmatov Limigantov“. Stari Karni, kteri so bili Slovani, so se že veleli Karnjci, metatetično: Kranjci. Slovani v Kanalu pa je sedaj imenujejo — Karnjuce.

V starem svetu so toraj trojni glavni rodovi slovanski stanovali med Adrijo in Karpati in sicer: Panoni, Norenci in Karni. Slednji so prededje Kranjcev, čeravno je mogoče, da v 6. stoletju po Krist. so kakošne rečice severno-slovanskega morja utegnile tudi v zibelko starih Karnov pritekati. **)

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

I.

Silen direndaj je bil nekega vročega poletnega dne v kmečki oštariji v vasi D. Pred enim tednom se je ravno čez to vas huda nevihta versila; gromelo in bliskalo se je, da so vaščani mislili, da je sodni dan; toča je polje sèm ter tje poklestila, in kar je ona pustila, je huda ploha tako popla-

*) Ptolomaj piše: Karnus, primeri Karnuz, Kernuz pomenjeno Gurnitz na Koroškem, Karn, Kern, karnski, kernski grad starih koroških vojvodov.

**) Opazka. Zastran mesta Segeste piše učeni Katančič (Commentar in Plinium 22): „Segeste sermone Panoniorum Insulam significat“. Ker je že Katančič Panone imel za Slované, ter je mogel ime iz slovanske žive besede izpeljevati. Madžari imenujejo otok siget. Jeli so to besedo Madžari od Slovanov izposodili? Za razlago imena bi vendar služilo ime Sige v šentvidski fari na Kranjskem. Siget, brežič podveliko Nedeljo.

vila, da niso D—ci imeli kaj žeti. Komur je taka nesreča znana, se bo res čudil, kako morejo ljudje čez 7 dni spet tako razsajati v pivnici, in bo vaščane nemarno in zanikerno ljudstvo imenoval; al v njih čast moremo reči, da jih je bilo le pet takih v kerčmi, od katerih se je krik in šum po celi vasi razlegal; bili so namreč kmetje, ki so imeli svoje polje zoper točo asekurirano, in ker so bili ravno dosti veliko odškodnine prejeli, so jo veseli prejetega denarja mahoma v pivnico potegnili in tu židane volje bili. Pa tudi več unih vaščanov, ki so po toči skorej ob vse poljske pridelke prišli, je prilezlo v pivnico, da bi žalost enmalo v vince potopili. V tem ko ti nesrečneži vsi žalostni in klaverni pri verčih za mizo sedé in molčé pijó, upije unih petero zavarovanih eden bolj od drugega. Pojejo in ukajo na vse gerlo, tolčejo s pestmi ob mizo, da glaži po nji rožljajo, in uganjajo burke, da je gerdo; precej vampastemu oštirju so nastavliali včasih nogé, da se je memogredé spotikoval in dosti manjkalo ni, da ni na obraz padel in si ni svojega višnjevenga nosa potolkel.

Toda na svetu ne terpi nobena reč večno. Vino jih je pobodlo, da vekači omolknejo eden za drugim in položé svoje težke buče na mizo. Med tem pa se zdaj uni enmalo oživijo, katerim je toča veliko škodo napravila; vince jih je malo po malem tudi tako unelo, da so tudi začeli rogoviliti. Sperevega so se od prevelike škode pogovarjali, pozneje pa od uzrokov toče, ki so jih od vseh strani uganovali.

„Bendač, recite kar hočete, jez sem in ostanem pri tej misli, da je vse te nesreče le naš župan kriv. Dokler je oče Gregorec vremenu zvonil, nam ni toča nikoli polja poklestila. Letos pa se je župan vmes vtaknil in zvonjenje je bilo prepovedano, in lejte! zato nam je toča vse pokončala. Pri moji duši! da je to res“.

Tako je neki mož se ustil, ki so ga nezadovoljni vaščani največ obražali, in ki je bil pri vsakem shodu njih besednik. Bil je očiten sovražnik županov; zato so ga vsi tisti, katerim je bil župan tern v peti, tudi najbolj čislali. Kakor se pripoveduje, se je pa to njegovo sovražstvo zavoljo tega pričelo, ker župan ni hotel svoje hčere Barbke Dušakovemu sinu v zakon dati, s katerim sta si bila kakor pes in mačka. Mladi Dušak — Juri po imenu — je bil pisar na grajšini in je že delj časa županovo Barbko štimal. Dokler sta si bila očeta prijatla, je hodil mladi šri-barček očitno v županovo hišo in je lepo in bogato Barbko snubil; ko pa sta se očeta sperla, je zahajal k županovim le takrat, ko ni bilo očeta domá, ali pa le zvečer. Barbka je mladega Dušaka res rada imela in ker je oče to vidil, je ni silil, da bi bila bogatega starega vdovca vzela.

„Res je, Dušak, kar pravite“ — mu eden njegovih sosedov v besedo seže — „po mojih mislih se moramo za to reč brez pomude potegniti, da se bo vremenu spet zvonilo, ker se utegne kmali spet kaka huda ura poverniti, in nam še to pokončati, kar je zdaj ostalo.“

„Župan je terda buča, in kaj tacega kratko in malo nikdar ne bo pripustil“ — je drugi zakrožil.

„Kako nek bi se dala tedaj ta stara šega spet upeljati?“ je več sosedov ob enem poprašalo.

„Župana moramo prisiliti, da z lepo stori, kar hočemo, — Dušak zakriči — če pa noče, bomo pa mi sami zvoniti dali. Jez mislim, da je zdaj ravno pravi čas k županu iti in se za to reč potegniti, ker se je jelo nebo že spet oblačiti, in v kakih minutah se utegne nevihta spet čez našo vas privleči“.

Ta beseda je bila vsem že precej naterkanim vaščanom po volji, in ker so se res črni oblaki na nebesu prikazali in je soparica napovedovala hudo uro, ustanejo vsi izza mize in pravijo Dušaku, naj jih k županu pelje.

Ko bi trenil, ni bilo v kerčmi nobenega drugega kakor kerčmar in unih pet kmetičev, kateri so imeli polje pred točo zavarovano in so zdaj vsi po versti smerčali, da je bilo kaj.

(Dal. sl.)

Černe bukve.

Naj „Novice“, ktere se vseskozi poganjajo tudi za blagor kmečkih ljudi in za miloserčnost do uboge živine, odpro spet enkrat černe bukve in zapišejo va-nje grozno prigodbo, ki se je pripetila te dni v Bohinji. Bila je neka kobila na porodu, pa ni mogla storiti. Namesto, da bi bili po kakega zvedenega človeka šli, pokličejo znanega mažaka Jožeta Menčegarja iz stare fužine. Nogo žbetovo je vidil spred ležati, pa še vedil ni, ali je prednja ali zadnja, — 5 ur so ubogo žival martrali — šest jih je po njegovi komandi uleklo, tako, da so iz kobile odtergali nogo žbetu in ste kobila in žebe konec vzele. Marsiktero škodo je ta „kunštni“ človek pri bolni živini že napravil, — tabart je pa kaj očitno pred vsem svetom pokazal svojo „kunšt“, da so spregledali zdaj tudi tisti, ki so temu bahaču dozdej verjeli. Pri tej kobili, ktero bi bil podučen živinozdravnik gotovo otel nevarnosti, ako bi bil žbetu nogo nazaj spravil in ga v maternici na pravo stran obrnil, si je mazač sam dal pečát, koliko vé in koliko zná. Če ga lastnik kobile ne toži za veliko škodo, ki mu jo je naredil, je vendar misliti, da ga bo slavna gosposka, ako za to prigodbo zvé, kaznovala saj za to, da je živino tako strašno terpinčil. Vi pa, ki imate bolno živino, le tecite k njemu, da bo po svoji „kunšti“ skusil, ako bo mogel, vam živino končati; al povemo vam, da še vselej tega ne bo mogel, ker je včasih sama živinska natura tako močna, da premaga bolezen pa še neumnega mazača poverh! Le tecite k njemu; iz matere odtergana noga mu je pisala patent živinodernika!

Eden, kteremu se gospodarji pa tudi njih živina smili.

Spomini.

11. avgust 1851.

+×+. „Oj vakance, oj vakance, hajd čez klance na gibance!“ In ven je vrelo pri vseh mestnih vratih. Oj vi lepi, veseli časi! Kako ponosno smo peli že v prvi latinski šoli dijaško pesem: „a, a, a, laeta sunt tempora“. Je vendar enkrat prišel, — kaj! — prilezel počasen kot slinov polž toliko zaželjeni dan, ko smo imeli „forlezungo“. Že prejšen večer so priderdrali očetje od vseh vetrov po svoje „drage“ sinčke; tudi nektera skerbna mati ali nepoterpna in radovedna sestra je prišla, ki Toneta ali Anžeta že celih deset mescov ali saj od velike noči z nobenim očesom vidila ni. — Kako smo hiteli spravljati na voze svoje skrinjice in punkelce, ki so bili že, Bog vé! kako dolgo — nabasani in navezani. Vozovi so, se vé da, stali zunaj pred muto, ali pri „Boštjanu“ ali pri „Gospodariču“, kar jih je bilo učencov iz gornje strani, so s plavcom (flosarjem) večidel pešč šli. —

In spričo v roki se nobeden več ni ozerl nazaj; kteri so se vkup peljali na enem vozu, so jo pobrisali vkup, ukaje, da bojo jutri ali morebiti že drevi sopet vidili, kar je duša gledala vsako ubogo noč v sanjah: sladko domačijo in vse njene premile, nedopovedljive zaklade. In voziček za vozičkom je odnesel po 4, 5, tudi več takih srečnih sere.

In domá! Oh, če je že siva tvoja glava in ti je serce že oterpnelo v bojih, čemernostih in strupnih zvijačah življenja, — če ti je merzla proza jeklene službe že vzela vso prijaznost in veselje do njega, — če se spomniš, kako je bilo, ko si pervikrat po dolgi ločitvi sopet zagledal obličje ljube matere in drugih domačih, in si nesel vesel svojo spričo precej drugi dan fajmoštru in kaplanu in učeniku svojega kraja in so te tako lepo pohvalili, še menda rekli pri kosilu ti ostati, — in pervo nedeljo, ko sta z materjo k zjutranjem opraviu šla (se ve da si že imel dolgo suk-njico in šiltasto kapo) — oh kako so te vendar mati gledali s tihim ponosom in preserčnim veseljem, ki jim je sedelo na ustih in v očeh, in prerajtovali so že menda,

3000 milijonov. S tem dnarjem bi se dalo na svetu za peti del več železnic napraviti. Stanovitna armada nemških zveznih dežel prizadene leto in dan okoli 200 milijonov gold. Ako bi se tega dnarja leto in dan le polovica prihranila, kar bi se v mirnih časih lahko zgodilo, bi se dalo 100 milij. gold. vsako leto zaboljšanje šol, za popravo cest in vodá, za napravo železnic, bolnišnic in drugih milodarnih reči obrniti. Koliko siromaštva bi se dalo s tem dnarjem odpraviti, koliko dobrih in potrebnih reči ustanoviti! In po takih napravah bi se ne potratilo unih 100 milijonov, kateri kakor kafa zginejo v vojski, da nikjer ni sledú ne tirú od njih; ampak teh 100 milijonov bi bilo lepo viditi v novih železnicah, novih potih, novih mostovih, novih šolah, rodovitnih senožetih in poljih, v mnogih vedah in znanostih, iz katerih bi ljudstvo poduk in omiko serkalo, in se tako njega blagostan zboljšal. Ako bi se bilo vsako leto teh 100 milij., ki so se od leta 1817 do 1848 brez vsega dobička potratili, za omenjene naprave porabilo, bi ne bilo le premoženje ljudstva za 3000 milijonov goldinarjev večje, temuč odvernilo bi se bilo mnogo revšine, delavnih rok bi se bilo veliko ohranilo kmetijam, obertnijam in drugim koristnim početjem, in neizrečeno veliko činža bi bil dal omenjeni lepi kapital. S temi 3000 milijoni bi se bile mogle vse železnice na Nemškem in Avstrijskem dodelati in še bi bilo 1700 milijonov gold. ostalo za druge potrebe. Zguba, ki jo stanovitne armade s tem prizadenejo, da odtegnejo toliko delavnih rok kmetijstvu in obertnijstvu, je veliko večja kakor marsikdo misli. V vsi Evropi sta po Kolbovi prerajtbi blizo 2 milijona možkih v službi vojaški; ž njimi gré blizo za 2500 milijonov frankov delavne moči v zgubo. Na nemške dežele spada od te zgube najmanj 100 milijonov gold.; pa recimo, da jih le polovica te zgube zadene, znese zguba po stanovitni armadi vsako leto 150 milijonov. Ako se temu prištejejo še stroški za konje, vkvartiranje in manevre, in pa zguba po družih potih, da ta in uni v vojake vzeti mora svoj stan in svoje opravila zapustiti, in da stariši pošljejo svojim otrokom marsikak goldinar za poboljšek itd., je očitno kot beli dan, da zguba, ki je nemške ljudstva doletela od leta 1817, berž ko ne znaša kakih 5000 milijonov gold. Pravična želja je tedaj, da namesto sedanjega piškavega mirú bi se bila vojska s pomočjo edine Nemčije do konca dognala in vse armade zmanjšale do malega števila. Dobiček bi bil neizrečeno velik za vse ljudstva, ako bi se bilo to zgodilo! „Arbeitg.“

(Napoleon III. kot kmetijski sodnik). 24. dan p. m. je šel cesar Napoleon peš na cesarsko pristavo v Fougilleuse blizo Saint-Clouda, kjer so se drugi dan najboljšim poljskim mašinam premije delile. Bil je priča, ko so mnogo mašin poskušali, s katerimi se žito žanje in detelja kosí. Ravno so s tako mašino kosili nemško deteljo (lucerno) cesarjevega polja. „Ta detelja pač ni cesarska!“ reče cesar nekako zabavljivo. „Silna vročina jo je zaterla“ — odgovori eden pričujočih oskerbnikov. Na to se oberne cesar do svojih spremljavcov, pa jim reče: „Vem, gospodje, da je letošnja vročina polju zlo škodovala, — al kdor je vidil travnike v Lombardii in kako znajo ondašnji gospodarji vodo na-nje napeljavati, ne bo luči pod mernik stavil, marveč bo rad spoznal, da se imamo na Francozkem, kar se tiče poljedelstva, še veliko veliko učiti.“

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

(Dalje.)

II.

Med poprejšnim pogovorom vasčanov je bil župan Selan v zadnji sobi, in je prebiral pisma, ki jih je ravno od gosposke dobil.

Kakor so se naši braveci iz govorjenja teh kmetov lahko prepričali, niso župana kaj veliko obražali; marsi-

kteri razpor je imel ž njimi. Bil je pa župan eden tistih ljudi, ki se radi čez druge povzdigujejo; zlasti je bil mož terdne volje, in se ni dal nikomur okoli pavca oviti! Nihče se ne vé spomniti, da bi se bil dal kadaj s prošnjo ali žuganjem omečiti, če se je kdo zoper kako postavo pregrešil. Kazni, ki so bile soseski od gosposke naložene, je s posebno oistrostjo doverševal. Kadar je pa mejo svojega županstva prestopil, se je obnašal nekoliko prijazniši; al kmali se je njegova prijaznost potamnila, kmali je jel zopet pisano gledati in svoje obličje v gube vleči, tako, da mu nihče ni popolnoma zaupal.

Stranska soba, v kateri je župan svojo pisarnico imel, je bila ravno taka, kakoršne so po navadi kmetiške stanice, le v enem kotu blizo okna je stala miza, na kateri je bilo vse polno pisem, kakoršnih v kmetiških hišah nikjer ne nahajamo.

Potem ko je župan gosposkino razglas, ki ga je ravno v rokah imel, od konca do kraja prebral, ga zgane skup, in na mizo položi; potem roke križem čez persi položi in začne po sobi gori in doli koračiti.

„Gosposka mi daja na znanje — pravi — da je bila stara baba Marjeta zavoljo razkladanja kvart, razlaganja sanj in družega vedeževanja na 8 dni v ječo obsojena. Menda ji bo zdaj veselje prešlo, kravam coprati, da bi kri namesto mleka molzle. Nič ni pomagalo, ne moje opominovanje ne podučevanje s prižnice, da bi se bil konec storil tem vražam, in da bi se bili neumni ljudje prepričali, kakošna sleparica je ta baba. Nak! naj velja kar hoče, ti reči moram na konec priti, in če bo te prepovedane burke še delj časa uganjala, bom babúro zdrobil kakor červa v prahu.“

Po tem govoru stopi župan k oknu, in gleda proti nebesu, ki je bilo čez in čez s sivimi oblaki prepeto; le tam pa tam so sončni žarki kakor zlate pušice skozi bodli. Potem se ozira tje čez bližnje loke, od kodar vidi tropo vasčanov proti njegovi hiši koračiti, ki so se eden bolj od družega repenčili.

Kmali potem se zasliši šum že pred vratmi na dvorišču. Sultan začne renčati, in županov hlapec rogovileže poprašuje: kaj bi radi in po kaj so prišli?

„Odpri, Janez!“ — mu več glasov od zvunej veléva. Hlapcovo zmerjanje in lajanje psov je bilo tako, da se ni vedilo, kaj da je. In ravno ko župan svojo stanico zapusti, da bi bil prepiru konec storil, že sliši vrata škripati in velik šunder pred vežjo. Vrata se naglo odpro, in cela tropa vasčanov z Dušakom vred prigromí od rohnječih psov spremljena v véliko sobo.

„Kaj bi radi, dragi sosedje?“ popraša župan nekako osupnjen pridše vasčane.

„Hudemu vremenu se mora spet zvoniti!“ — zakriči nekdo iz trope silnih rogoviležev.

„Tega vam nikakor ne morem dovoliti, ker vremenu zvoniti nič ne pomaga, pa je še celó škodljivo“ — jim župan z rahlo besedo odgovori.

Mežnarjev sin se na to iz vsega gerla zakrohoče. „Ali vam nisem rekel!“ — pravi svojim tovaršem. „Zdaj ste sami iz njegovih ust slišali.“

„On mora, naj hoče ali noče!“

„Primorali ga bomo!“ zavpijejo vsi kmali in ob mizo tolčejo, da je bilo groza.

Župan jim zapové tihim biti.

Za nekoliko časa omolknejo, toda kmali začnejo razsajati še huje od poprej. Na to jih župan popraša: za kaj da to terjajo.

„Dovolite poprej kar terjamo; pollej boste tudi uzrok zvedili!“ — se Dušak oglasi.

„Boter Dušak, le povejte mu, da se mi za svoje poganjamo, ne pa za kaj družega“ — se oglasi neki prav razkačen vasčan.

„Za svoje poljske pridelke in svojo živino! — zaropeče drugi.

„Kratko in malo ne bo obveljalo, da bi po svojeglavnosti enega samega človeka na beraško palico prišli“ — zavpije tretji od strani.

„Da, da! sosed Berkin ima prav“ — se jih oglasi več zraven stoječih.

Župan jim še enkrat zapové mirnim biti, in akoravno je svoj ukaz z ostrim glasom jim na znanje dal in s pestjo po mizi udaril, da se je skor razpočila, jih vendar le ni pomiril; razdraženi so jeli še bolj razsajati in kričati: „Spodimo ga! Pobímo ga!“ — so nekteri upili.

Na to omolknejo, kakor hud vihar tudi za trenutek potihne. Ko pa zunaj zagermi, začno zopet kričati. Stari Dušak, ki se je v kotu stanice zastran zvonjenja s svojimi sosedi natihome posvetoval, skoči zdaj pred župana, ki je bil od jeze ves terd, in ga še enkrat popraša, ali bo dovolil kar od njega terjajo ali ne?

Župan odgovori, da ne.

„Si bomo pa sami pomagali, kaj ne, sosedje!“

„Da, da!“ — zakričijo vsi z enim glasom, in za starim Dušakom uderejo, ki jim pravi: „Hajd! z menoj sosedje, tukaj nič ne opravimo!“

Na to županovo hišo zapusté in na vrat na nos leté k očetu Gregorcu. (Dal. sl.)

Nekaj za smeh pa tudi za poduk.

„Novice“ so nam unidan prinesle dopis iz Tersta, ki med družim pravi, da so tam osnovali bratovščino zoper kletvino in rotnje. „Da bi le kaj hasnila!“ je pristavila roka — nemila.

Da pa ta pristavek brez uzroka ni, spričuje neka prigodba iz Besarabije, to je, tiste otesane dežele, od ktere se še dan današnji ne vé, je li rusovska ali turška ali brez vsega gospodarja.

To prigodbo pa besarabski „Novičar“ pripoveduje tako-le: V Pustem gradu, ki v nekem jarku, pa prav za prav tudi ne v jarku, temveč v globokem, dolgočasnem koritu stoji, so bivali neki glasovitni (lahko, da zdaj že ranjki) oče Natanael Pustograjski. Okrogel možicelj so bili ko vinska jagoda, pa tudi pikast kakor jasno ponočno podnebje; dobrih rok, kadar so hotli, — bogaboječi, kadar je moralo tako biti, — miroljubni, če se niso imeli s kom pričkat, — ponižni proti višjim, — da bi bili njih pljunke lizali, ako bi treba bilo — priljudni, če ni bilo brez dobička. Na kratko, — neka posebna oseba.

Pa, kakor pravijo, da pod solncem nič brez madeža ni, ravno tako so tudi imeli naš oče Pustograjski svojo kljukico. Bili so namreč enaki tisti pobožni babici, o kateri pripovedujejo naši dedje, da je prižigala enkrat sveče po oltarji sv. Mihela; — že dobó sv. Mihel in njegovi sosedni angelji in svetniki vsak svojo svečo, kar zagleda mamče, da le sam parkeljček, ki mu sv. Mihel z nogo na persih stoji, nič dobil ni. „Oj ti ubožec! — reče zdaj ženica — kaj ti še nimaš nič? Na, na, tudi ti lučico, da mi ne boš hud“. Tako tudi naš oče Natanael niso radi v prevelikem sovražtvu s parkeljnom živeli, kar se iz tega najlože spozná, da so ga le pogostoma na jeziku imeli, ter ga prav po domače „hudič“ zvali. Njih prijatli jim sicer očitajo to gerdo navado in jih tudi včasih še prav oestro svarijo; al oče Pustograjski so na to le rekli: „Ne verjameš, ne verjameš, ne verjameš, res, ne bom več, ne bom več rekel te gerde vražje besede“. Al star prigovor pravi, da navada je železna srajca, in taka je bila tudi pri očetu Natanaelu. Oni so bili toliko mož beseda v svoji obljubi kakor tisti volk, ki je enkrat zlo bolan obečeval, nikdar več ne mesa pokusiti, samo da bi le ozdravel. Tako serčno in terdno obljubo varovali se kletvine, storijo tudi oče Pustograjski v neki stiski. Živeli so na samoti; njih soseda sta bila dva osebenka; imeli so pa to posebno navado, kakor dihur čez

polnoči okolj svojega poslopja laziti, in sicer iz tega uzroka, ker niso bili brez tistih mačkov, ki se najraje stavijo pod ključ in ključavnico in so se bali kakošne druge tihotapske napake.

Nekega večera, ko je ravno, da bi dobro rekli, egiptovska tamota pokrivala zemljo, se vzdignejo po večerji oče Natanael in se podajo na svojo navadno pot. Da brez luči, se toliko več lahko samo po sebi zastopi, ker luč ni zastonj, in ker jim je vsak stopaj njihovega boriša bolj znan bil kakor marsikteremu vojskovodju bojišče, na katerem se preliva brez koristi draga kerv hrabrih vojakov. Nekoliko časa gré po navadi vse po sreči. Obišejo in preišejo bolj nevarne kote in najdejo kakor vselej vse v najlepšem redu in po svoji volji. Ker pa kakor jastrob, ki v ohlipu zmiraj manje in manje kolobare v navzdol suka, dokler poslednjič ko blisk na svoj rop ne plane, tako jo tudi oče Pustograjski polahno spet nazaj proti hiši krožijo, pa se naenkrat spodtaknejo, in malo manjka, da ne padejo.

„Kdo hudir, je tukaj?“ zarenčijo zdaj in sunejo z vso močjo v tisto neznano stvar. Al kazen je berž za petami. Joj! ko bi trenil, ste jim spodnesene obe nogi, da se prekucnejo ravno na svojega sovražnika. Kdo pa je bil ta? — Bote že zvedili ob svojem času. Mi povemo pa zdaj le toliko, da so oče Natanael v svoji neprijetni legi najpoprej jeli šlatati po svojem sovražniku. Al o groza! kamor koli položijo roko, je vse le kosmato. Tù ni otipati ne glave, ne roke, ne noge, pač pa nekaj takega kakor dolgo ošpogano šetinasto pometalo. Od strahu jim zarosí pot po celem životu, kakor da bi bila enkrat mila mati natura njih meso namesti s kožo le s pajčino ovila. Lasje se jim šetinijo pokonci in so terdi kakor da bi bili dračje; obup jim še popolnoma zapira gerlo. „Te muke mora biti konec, naj že velja kar koli hoče“ — pravijo in se uprejo s komolcom na svojega sovražnika, da bi vstali in jo potegnili; al pri tej priči dobijo na desno lice tako berljuzgo, da se jim zakresnejo zvezde pred očmi. — Zdaj se odpró oči terdovratnemu grešniku; cele trume grešnikov misli okoli sebe viditi, ki ga kakor stari znanci k sebi vabijo; mrtvaški pot se mu cedi s curkom po čelu in komaj se še toliko zavé, da se prekriža. „O gorjé mi! gorjé mi! To je hudir, da! sam hudir; o Bog in vsi svetniki božji! pomagajte, le še zdaj pomagajte! Ne verjameš, ne verjameš, res, res ne bom, ne bom več, hudir naj me v hipu vzame, rekel teh gerdihih besed“, tako zdihujejo, ihtijo in pojemljejo oče Pustograjski. — In glej čudež! — Serčna obljuba pomaga. — Pošast jih odtrese in berčne od sebe. — Oče Natanael se pa hipoma od tal poberejo in jo uderejo kakor obstreljen divji prasec proti gradiču. Vendar pa zvita buča, kakoršni so bili zmiraj, kar na enkrat obstojijo, perst na razbrazdan nos položé in tiho sami sebi rečejo: „Kaj velja, da to ni bil hudir, zakaj kar ta v svoje kremplje dobí, tega ne izpusti več. To, to bo gotovo le kak medved. O le počakaj kocasti hlačman, ti zlodjev hudir, ki si me toliko terpinčil. Kaj ne da si prišel po moji ajdi staro si česat? Ti bom posvetil, da bo kaj. Pa verh tega še s štiridesetimi goldinarji — smuk v žep, in zraven pa še tudi kožo. Hencaj! to mi bo storjeno škodo in pa strah več ko desetkrat povernilo. Moja puša! Kje je moja puša? Gospodinja le berž luč prižgi in pa burklje s seboj vzemi. Juri! Juri! kje pa te hudir ima? Gnojne vile v roke in pa urno za menoj. Naglo tecimo, da ne zamudimo“. Gospodinja in pa hlapec ne vesta, kaj ima vse pomeniti in nič družega ne mislita, kakor da so se očetu Natanaelu možgani zmešale. „Naprej z lučjo!“ zarežijo oče. Gospodinja z lučjo in z burkljami korači naprej, una dva pa vsak s svojim orožjem za njo. Al ženska na enkrat postoji in vpraša: „Kam jo pa vendar dirjamo, morebiti iskat pameti?“ „Molči, molči! No, pa ti povem, da nad medveda“. „Nad medveda! pa z burkljami?“ — se zavzame gospodinja. — „Nad medveda! — pa z gnojnimi vilami?“ — zajeclja hlapec — s takim orožjem se lovi ptuja

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

(Dalje.)

III.

Ko do Gregorcove hiše pridejo, jo najdejo zaperto. Oče Gregorec se je župana preveč bal, in ko je bil zvedil, kaj njegovi sosedje od župana tirjajo, jo je bil že o pravem času od doma popihal, pa tudi ključ od zvonika seboj vzel.

Ker sedaj stari Dušak ni mogel ne mežnarja ne ključa v pest dobiti, je sklenil vrata razbiti in sam zvonit iti.

Možje so bili s tem svetom zadovoljni; že v malo minutah se je stari Dušak skoz linico v turen splazil, in je vlekel za vervi pri zvonovih.

V tem času se je nevihta čedalje bolj bližala; ustal je strašen vihar, ki je navadni napovedovavec hude ure. Strehe po hišah so jele pokati, piš je tergal strešnike, lomil veje na drevji in cele drevesa s koreninami vred poderl, delal razgraje; tukaj je razrušil kako slabo pokrito streho, ali kak dimnik poderl, tam kakošno okno s kankor snel in razbil. Germeti je začelo in treskati kakor da bi se sodni dan bližal, in kar so jeli zvonovi peti, se je očitno vidilo, da vihar oblake po nebesu hitreje podi in da tudi bolj pogostoma germi. Tresk za treskom udarja, kamor ga strela nameri. Kar treši tudi s tako močjo v turn, da se je streha unela in začela goreti.

Hrup: „Gori, gori!“ se je v hipu razlegal čez celo vas in stari in mladi so hiteli iz hiš in gasiti pomagali.

Akoravno je lilo kakor iz škafa in je debela toča vmes šumela, vendar le se ni dal ogenj zadušiti, piš ga je vedno bolj razpihoval, in v kratkem času je bil celi zvonik v plamenu. In kmali se je ponižal celó do zvonov, hud vihar jame strašno pihati, iskre leté na vse kraje, da je groza.

Okoli pol ure je ta požar terpel, na to vstane hipoma grozen vihar; ožgano tramovje na turnu se začne sém ter tje majati, in med strašnim pokanjem se podere na tla.

Že precej pozno proti večeru pride župan v vežo in izroči nekemu služabniku pismo, v katerem je bilo popisano to, kar se je ta popoldan zgodilo, ter mu reče, naj ga v mesto nese in tam v kanceliji oddá.

„Vse bom storil kakor ste ukazali“ — mu posel odgovori, praskaje se za ušesom. „Menim pa, da ne boste hudi, če starega vranca zajaham, da popred nazaj pridem“.

„Janez, ti si lenúh in ostaneš lenúh dokler boš živ“ — je smehljuje župan svojemu hlapcu rekel, kterege je še precej obrajtal in ki je bil edini posel, ki si je upal kakošno besedo županu pregrizniti.

„No, no, ne zamerite mi, Vas prosim, gospod župan“ — mu Janez reže odgovori, se na pri dervarnici stoječo kljuzo skobaca, in jaha, kamor ga je župan poslal.

Potem ko hlapca spred oči zgubi, gré župan na svoj vert, ki ga je imel koj za hišo, in gleda tje, kjer je malo pred se turn stal.

„Neumneš naj si to žalostno nesrečo sam sebi pripiše“ — pregovori župan čez nekoliko časa in se hoče zopet nazaj v hišo poverniti. In ravno v tem hipu, ko se proti domu oberne, zagleda v senci nekega možkega stati, ki jo je spred okna, iz kterege se je iz Barbkine izbe na vert vidilo, urno pobral, in se je za nekim germom skril. Tudi Barbka, ki je skoz okno med cvetečimi nageljni na vert gledala, se je spred okna umaknila.

Bled kakor luna, ki je ravno sijala, postane župan pri ti prikazni, in že je hotel čez germ planiti in prederznega ljubljence svoje hčerke zgrabiti — al kmali se premisli, obstoji na mestu in pravi sam pri sebi: „Danes je poslednji večer; stová morata vzeti eden od družega“ — in s temi besedami se podá na dvorišče, dovolivši, da sta Barbka in šribarček še enkrat skupej skoz okno kramljala. (Dal. sl.)

Ozir po domovini.

Rodik in pa Ajdovščina nad Rodikom.

Zapustivši ukatvornih modric tiho bivališče se podam čez goli Kras in bogati Terst ogledat nekoliko kraje, kamor me prihodnost kliče. Nisem sicer imel namena, kake čertice o tem občinstvu podati; pa ker sem naletel na reči pomina vredne, katerih še nihče ni omenil, — saj kolikor je meni znano — ne morem drugače. Pa tudi ne mislim obširnega krajopisa podati, ampak le omeniti lege vasi, in potem povedati, kaj me je nagnilo, da pišem te verstice.

Štiri ure hoda od Tersta proti jutru leži Rodik v znožji z bukovjem gosto obrašenega hriba in polnega merzlih virov. Polje se prostera pod vasjo čez majhno planjavico do kamnitih gričev, ki zaperajo vasi razgled po teržaškem morji. Proti jugu je dolina odprta do Reške ceste; proti severju pa se niža in niža do bregov Reke, ki jo požirajo škocijanske pečine. Hiše Rodičanov so priproste, kakorsne so sploh kraških kmetov. Sred vasi imajo farno cerkev, primerna bolj ubožnemu stanu faranov. Pomina vredni pa so trije marmornati altariji; prižnica tudi iz marmorja, je res lepo delo. Trije zvonovi niso sicer veliki, pa tako umetno ubrani, da je milo poslušati tako soglasje. Vsi napisi, kar se jih vidi v cerkvi in zvonaj, pričajo, da je cerkev malo čez dvesto let stara. Samo na nekem pri zidu na tleh ležečem kamnu, ki je kedaj menda milodarnico nosil, se bere letnica 1588. Na pokopališču sem vidil kosti treh možakov; pravim možakov, ker tolikih še nisem nikoli vidil. Skopal jih je neki kmet izpod kamnja, ki si je njivo trebil. Čudno je, kako so mogli trije velikani tam pokopani biti in kdaj! Njivam tistim pravijo „krivice“. Zakaj neki krivice, ker krive niso, temuč lepo ravne? Morda je bila tam ob beneških ali turških vojskah kaka kervava bitva, po kateri so njive imenovali, in od kodar so še tiste kosti pod kamnjem ležale.

Pa ozrimo se na hrib, v kterege večernem znožji Rodik leži. Iz vasi zapaziš tri verhe, katerih vsak svojo imenitost nosi. Severni najnižji se imenuje Tabor. Na njem se še poznajo razvaline stolpa, v katerem so se menda Rodičani Turkom branili.

S Tabra se gré proti jutrojugu na Ajdovščino, najvišji in najprostorniši verh. Začudil sem se, ko gor pridši tak prostor vidim. Rodičani pripovedujejo, da je bilo na tem verhu nekaj ajdovsko mesto, ktero so sovražniki razdžali in Ajde pomorili. Da ni vse to prazna pravlica, se lahko prepriča, kdor vidi „mirišče“, kakor Rodičani razvaline imenujejo. Kmet, ki je mene in častitega g. A. Martinčiča, duhovnega pomočnika v Rodiku, na Ajdovščino spremil, nama je nekdanje mesto popisoval, kakor bi ga bil z lastnimi očmi vidil. Tù so bile velike vrata, pravi, ko naji pripelje do mirišča na južni strani verha. Potem naji vodi po oklepu, kterege razvaline pričajo, kako jako zavarovano je bilo mesto. Kakih petsto korakov dalječ od velikih vrat pridemo do kota, kjer se oklep bolj proti severju zavije; tù nama kmet kaže lego kovačije in spriča resničnost svoje povesti z žlindro, ktere se obilo najde znotraj in zvonaj oklepa. Na severnem koncu, velikim vratam ravno nasproti, je stal velik stolp, kolikor se iz razvalin razvidi. Manji vrata so menda držale na levi strani stolpa po robu na Tabor; druge pa pred kovačijo proti jutru, kjer so Ajdje, po pripovedi kmetovi, po zmernih rebrih polje in nograde imeli. Večerna stran ni bila menda s tako debelim zidom zavarovana, ker razvaline so veliko manje; pa tudi ni bilo treba, ker hrib je tam zlo sterm. Skoraj sred mirišča nama je kmet pokazal mesto, kje da je podzemeljski hram. Če se o mokrotnem vremenu po tistem prostoru malo poskoči, pravi, šošnja, kakor da bi po kakem obočju skakal.

Mesto je bilo podolgasto okroglo od juga proti severju, v ktero stran je tudi vstajalo, tako, da je omenjeni stolp na najvišjih tléh stal. Obsegalo je vsaj toliko prostora, kolikor v Ljubljani predmestje Gradiše.

gledi (mikroškopi), zrako-, gorko- in vlagomeri, je rajtal in rajtal, pisal in prevdarjal, si na vso moč glavo ubijal, dokler ni zvedil, kar je iskal. Le 18 mescov je potreboval, da si je pripravil vse, kar mu je bilo za njegove preiskave potreba; 1300 drugih skušinj je mogel popred doveršiti, preden je začel vaganje zemlje. Po 6letnem trudu je zvedil, kar je iskal, in je mogel svetu razodeti, kar pred njim še nihče ni tako natanko povedal. V Bailly-ovih velikih bukvah stoji odgovor na vprašanje: koliko vaga naša zemlja? s to samo verstico zapisano: $G = 5, 6747$, to je: gostoba naše zemlje znaša 5,6747, ali z drugimi besedami: naša zemlja je 5krat in $\frac{2}{8}$ bolj težka kakor bi bila, ako bi bila skozi in skozi vodena. Če hočemo s številkami povedati težo naše zemlje, moramo reči, da vaga 6,062.165,692,211,410,488,889 ton po angleški vagi (angleška tona tehta po našem 20 centov). Ker pa morebiti nezna vsak naših bravcov s številkami zaznamovane teže izgovoriti, mu jo zapišemo z besedami: šest tavžent in dva in šestdeset trilijonov, sto in pet in šestdesettavžent, petsto, dva in devetdeset bilijonov, dvesto, enajst tavžent, štiristo in deset milijonov, štiristo, osem in osemdeset tavžent, osemsto in devet in osemdeset ton.

Prebivavci naše zemlje.

V bukvah, ki jih je nedavnej dal C. F. W. Dieterici v Berolinu na svitlo pod naslovom: „Die Bevölkerung der Erde“, se bere, da na celem dozdej znanem svetu prebiva okoli 1288 milijonov ljudi. Po stari Blumenbach-ovi razdelitvi, ktera vse ljudi na svetu v petero rodov (Racen) razverstuje, je med temi 1288 milijoni

369 ljudi kavkaškega rodú,

522 „ mongoljskega „

196 „ etiopiškega „

1 „ ameriškega „

200 „ malajskega „

To je Dietericova razdelitev ljudi po prvotnih rodovih; mi Evropejci (272 milijonov) smo izvirki kavkaškega rodú.

Po veri razverstuje Dieterici prebivavce naše zemlje tako-le:

1. kristjanov (katoličanov, luteranov, gerkov) je 335 milijonov, tedaj nekoliko čez 25 od 100 ljudi,

2. judov 5 milijonov,

3. ljudi azijskih ver 600 milijonov, tedaj 46 od 100 ljudi,

4. mahomedancov 160 milijonov tedaj nekoliko čez 12 od 100 ljudi.

Vendar pravi Dieterici, da te številke niso do pičice gotove, ker vsak lahko razume, da iz vseh kosov sveta ni lahko zvediti števila ljudi po veri.

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

(Dalje.)

IV.

Noč preteče in nov dan se zarí. Domači zajčki začnejo svoje votline zapušati in se po najlepšem in nježnem zel-natem perji pasti, ki je še s ponočno roso prepeto. Muhe začno okrog ferčati in po sončnatih krajih skitati. Bčelice brenčijo od razcvetene cvetlice do cvetlice in si naberejo sladkega medú. Mravlje tekajo po svojih stezicah kar morejo spešno, kakor da bi se kakega sovražnika bale. Res, vse se giblje, vse se veseli lepega jutra, samo vasčani v D...h žalujejo in klaverni in s pobešenimi očmi okrog lazijo. Možje, posebno pa tisti, ki so včeraj pri županu zastran zvonjenja vremenu na vso moč razsajali, so bili domá. Žen, otrok in priletnih mož je stalo cele trope pred županovo hišo, stegovali so se in skoz okna lukali v stanico, da bi zvedili, kaj se ondi godí. Neki komisar je bil

namreč zjutraj zgodaj z nekoliko žandarmi prišel, in je starega Dušaka zapreti dal. Zdaj je Dušak pri županu, kjer ga zaslišujejo in njegove izreke od konca do kraja v zapisnik zapisujejo.

„Jez bi ne hotla na Dušakovem mestu biti“, je djala neka mlada vasčanka z otrokom na ročji.

„On se pač tega ni nadjal, in če se ravno zavoljo tega ne zgane, al njegova uboga žena“, se stara babica oglasi, „se joka in tarna domá, da se je Bog usmili. Uboga Katra, kaj je mogla na svoje stare dni doživeti!“

„Tega bi jez nikakor ne terpela“ — se oglasi neka teršata delavka. „Če bi mi župan moža zaperl, obljubim, da mu vse okna pobijem“.

„Pri moji veri, jez bi mu oči iztaknila“ — pregovori mlada vasčanka.

„Počasi, babele!“ — zarenči neki siv možak — „če bi ve tako delale kakor govorite, bi se vam ravno tako godilo, kakor staremu norcu Dušaku“.

„In kaj hudega je on storil?“ — ga stara babica popraša.

„Neumno vprašanje!“ — ji starček nevoljen odgovorí. „Predstojniku se je zoperstavljal, in nas po svoji neumnosti ob zvonik pripravil. Vraža neizrečeno velika je, vremenu zvoniti, kar nikomur nič ne koristi, tem več škodije, po gibanji zraka, ki ga mahanje zvonov napravi, se hudo vreme ne odžene, ampak privabi“.

„To je pa le zato storil, ker je stara mati Marjeta vasčanom dostikrat že svetovala“ — mu delavka odgovorí.

„Marjeta je copernica, ki zasluži, da bi na germadi zgorela“ — ji bergljev godernaje odreče.

„Jez sem tudi te misli“ — se neki mlad jezičnik oglasi, ki je zraven nekdanjega vojšaka stal. — „Mi možje moramo vendar bolj vediti, kakor neumno ženstvo“.

„Boš jezik deržal za zobmi, ti fergolin neumni ti! — Kje je kakošna metla, da temu fantalinu prav pleča nakrišpamo, da bo zvedil, zakaj jezik brusi“. — „Ti jezičnik nemarni ti!“

Tako so ga jele babele v enomer grajati, in so se proti njemu zaganjale, fanté se je pa urno za invalidov herbet vstopil.

„Tiho, tiho ženstvo!“ zareži stari vojak, in z bergljo jim zažuga, če bi hotle čez fantalina planiti.

Težko da bi mu bilo to prizadevanje po sreči izšlo, če bi se ne bile ravno takrat dvorišne vrata odperle, ko so hotle babe čez fanta planiti, in bi se voz z lojtrencami, na katerem je sedel stari Dušak z dvema žandarma, ne bil prikazal. Pred vozom je bil Janez, poljski županov hlapec, ki je starega sirca z gajžljo dervil, da bi merha bolj urno tekla.

Mladina letí v tropah za vozom, in ko je voz komaj na konec vasi priderdral, mu pride Dušakov Jurče bled in vés upehan naproti.

Vjetnik je želel par besedic s svojim sinom govoriti.

Voz se vstavi, in ko se je mladi Dušak vozu približal, mu vjetnik priporoča in pravi: „Jurče, pojdi in pozdravi mater, in če nočeš, da bi te moja prekletna zadela, si izbij iz glave hčer tistega, kateri je moje nesreče kriv. Zdaj pa z Bogom, saj se bova zopet kmali vidila!“

Stari Dušak ni več družega govoril. Janez je na ukaz stražnikov sirca sopet pognal, in kmali potem se je voz za vogel neke hiše skril.

V.

Prav neprijazno vreme je bilo. Dež je lil scurkoma. Vihar je razsajal strašno, majal in tresel je vrata in okna, kakor da bi bil konec sveta, vmes je pa tudi treskalo, da je bilo groza.

Ta dan — skor en teden potem kar je bil stari Dušak v luknji — je sedel župan sopet v svoji zadnji sobi, pa danes ne sam, ampak v družbi tistega moža, kterege bi bil že davnej rad za svojega seta imenoval. Danes je on zopet

Barbko snubit prišel in župan mu jo je obljubil, al Barbke ni vprašal, ali ga hoče ali ne.

„Moja skerb bo to. Ona se mora moji volji udati in si mladega fantalina iz glave izbiti“ — je župan resno pregovoril, ko ga je njegov prihodnji zet za Barbko prosil. „Kar je stari norec zapert, se ne prikaže njegov sin več v mojo hišo, kar je meni tudi prav vseč, zakaj od tega časa, kar se je njegov oče z menoj sperl, ne bo Barbka nikdar njegova žena“.

Ta čas, ko je župan svojo hčerko v zadnji sobi drugemu zetu obljubil, je bila Barbka pred vratmi, in je vse slišala kar se je v sobi govorilo. Ko se je v sobi začelo od drugih reči govoriti, se je proč pobrala, in se v svojo spavnico zaperla; vsede se žalostna na stol in vsa iz sebe le premišluje, kaj bo iz tega.

Barbka je bila kakih sedemnajst let stara, kaj zalega obraza in čedne postave; sicer je bila živa in urna kot fertavka, — danes pa vsa klaverna in pobita.

Ne dolgo pred je bila Barbka delj časa v mestu pri svoji že priletni teti, kjer se je mestnih navad v noši, govorjenji in v obnašanji močno navzela. V tem se je od drugih deklet njenega stanu precej ločila; zavoljo tega so ji bile ene nevošljive, druge so jo pa celó sovražile. Barbki ni bilo zato dosti mar, ampak védla in lišpala se je, kakor se je v mestu naučila. Ravno tako pridno je tudi svojo spavnico čedila in lepšala. Le v enih rečeh je bila podobna svojim prijaticam, v katerih jih je pa še skorej prekosila, to je, v strahu pred duhovni, in pa v vražah. V D—h so imele vasčanke že staro, in djal bi, nerodno navado, da so si ob dolgih zimskih večerih, ko so prele ali perje trebile, rade od duhov in strahov pripovedovale. Barbka si je vse povedke zapomnila. Zato se je pa tudi od mladih let duhov strašno bala, in mati Marjeta, s katero se je pozneje soznala in ktero so vražni ljudje zlo obražali, ji je ta strah še bolj v serce vtepla. — Vsled tega dobi Barbka tako zaupanje do babúre, da jo v vseh rečeh za svet popraša. Za terdno tedaj sklene, očetu vkljub, da ji namenjeni ženin ne bo nikoli njeni mož. Akoravno jo je bil oče vdovcu že obljubil, je ni skerbelo to, kako se bo starca rešila, ampak le to ji je življenje grenilo, da nje šribarček, kar je njegov oče zapert, se ni prikazal nikoli več, pa tudi ni od sebe nič vediti dal. To jo je čez vse žalilo.

„Je morebiti zastran tega na me hud, da njegov oče v luknji sedi, ali me pa več rad ne ima, in me misli pustiti? Tega se moram prepričati, naj velja kar koli hoče. Al kdo me bo pa tega prepričal? Nihče drug kakor mati Marjeta! Saj mi je vedila še vselej svetovati, mi bo pač tudi zdaj. Kar k nji grem“.

Te besede izgovorivši kviško skoči, se zavije v neko ogrinjalo in si ga ob enem čez glavo potegne. Dan se je nagnil in že se jame mračiti, ko se Barbka od doma podá. Hitro šine ob vertnih plankah, preskoči nekatere luže, in teče proti borni in že nekoliko poderti bajti, kjer razklada v ka sanj stanuje, že konec vasí.

Majhna lampica je berlela na okrajniku peči tako slabo, da so nje svit lunini zraki, ki so se skoz ozko linico — okno imenovano — v bajtico razlivali, močno tamnili. Tukaj se vidi razhrebana ilovnata stena, strohljena miza, dve borne podnožnici, v kotu slaba postelja, nad njo polica, kakoršna se navadno po kmetih nahaja, in na ktero se posoda in druga hišna šara postavlja.

Iz vseh tukaj naštetih lepotij Marjetine bajte bi pač nihče ne mislil na početje stare babúre. Še burkelj ni bilo viditi, na katerih copernice skoz dimnike jezdarijo. Le rože so dišale v sobi, ktere je mati Marjeta rada nabirala.

Ko Barbka v bajto stopi, je Marjeta na nizkem stolčku zraven peči čepela. Sedela je tiho in vsa zamišljena; nje od luči rumenkasto razsvitljeno obličje je bilo blede, vpadeno in skorej da merliču podobno. Res prav neprijeten je bil nje pogled; iz zlo vpadenih gub in nagerbančenega

obraza se je bralo, da je babela že prav stara kost. Nje obleka, po šegi že davnej pretečenih časov, je bila vma-zana in razcapana, in take podobe, da ni bilo spoznati, je li možkega ali ženskega spola.

Barbki so bile znane navade stare Marjete, nje razkladanje sanj in tako dalje; mislila si je tedaj, da ji morebiti ne bo vseč jo nadlegovati ravno zdaj; zato mirna postoji, in ko babúra začne gibati svoje stare kosti in se v Barbko ozrè, proti nji stopi in ji „dober večer“ voši.

„Bog te sprimi, punčika“ — jo stara Marjeta nago-vorí ter ji svojo suho roko prijazno podá in ji drugo prukico zraven sebe ponudi. Ko se Barbka usede, začne pre-rokinja govoriti in pravi: „No, gospodična, kaj novega, kaj bi rada?“

Barbka ji pové natanko vse, kar se je poslednje dni zgodilo, in ji ob enem razodene, da je v veliki skerbih zavolj svojega šribarčka, in jo prosi, naj ji povej, ali jo še ljubi ali ne.

„Lej, lej! stari Dušak sedi v luknji ravno tam, kjer sem jez pred enimi dnevi bila, in to bo Jurja gotovo močno žalilo — ji babúra odgovorí, ki je popred Barbko mirno poslušala. „Tvoj oče, ljuba moja, je čmeren mož in nima usmiljenja proti nikomur. Njegove hudobije proti meni tebi nočem povračevati, ampak rada ti storim, kar me prosiš; toda tudi moraš storiti, kar ti porečem“.

„Le natanko mi povejte; vse bom rada storila“.

„Ne govori, ljuba moja, tako prederzno“ — ji babúra v besedo seže — „morebiti boš drugači mislila, kadar moj odgovor slišiš“.

„Mati, vi niste bili nikdar zaljubljeni, torej tudi ne veste, da ljubezen nobene zapreke ne pozná“.

„Aj, aj, kako moreš misliti, da jez nikoli ljubila nisem!“ — se ji babše začudi. Glej to teló, ki ga zdaj cape pokrívajo, je bilo njega dni belo kakor sneg, in mladi fantje so tišali vseskoz za menoj. Pa pustive to. — Povej mi raji: ali te je volja necej o polnoči na pokopališče (britof) iti in tam na grobu nekega človeka, ki se je sam umoril in ki v kotu pri zidu počiva, svojega ljubčeka pričakati? Če se ti ne prikaže po trikratnem klicu v eni uri, naj ti bo gotovo znamenje, da te ni pozabil, ampak da kmali pride k tebi. Če se ti pa prikaže, vedi, da je le njegov duh, ki pride k tebi po slovó.

Pri teh besedah obledí Barbka kot zid, straha koperni in se trese kot šiba. Misli in misli, kaj naj bi storila, — ljubezen se bojuje s strahom, — poslednjič vendar le sklene se o polnoči na pokopališče podati, naj se ji že zgodi kar koli hoče.

Vedeževavka jo poduči, kaj ima na pokopališču storiti, in slovó od nje jemljaje ji voši „dobro srečo!“

Komaj pa je Barbka sobo zapustila in duri za seboj zaperla, se začne babúra na vse gerlo krohotati ter reži tako-le: „Le pojdi neumnica le, in pogini. Punčica si v očesu tistega človeka, ki je meni že veliko hudega naključil. V Tvoji nesreči naj prejme zdaj plačo za to, kar je proti meni pregrešil. Zlod naj te vzame“.

To izgovorivši se stisne babúra kakor klopčič v kot in godernja še nekatere nerazumljive besede.

(Dalje sledí.)

Slovstvene reči.

Odgovor.

V 34. listu letošnjih „Novic“ sem bral, da je unidan gospod prof. Miklosič iz Dunaja v Ljubljano bil prišel in je nekaj gospodov v škofijo povabljenih bilo, da so se posve-tovali o našem slovniku: kaj in kako.

Kar se je v tem zboru od mojega slovensko-nemškega slovnika govorilo, utegne marsikomu krive misli do tega dela obuditi, in torej menim, da je treba, kar to tiče, odgovor dati, ter sledeč:

ne sleče ne pamet ne pridiga, ne očitno zasmehovanje. Samo ena taka pomoč je zoper take nerodnosti, in ta je, da gospôda „modo“ opusti, kadar jo začne posnemati tudi hišna in kuharica, in ko se šega taka pritepe celó med kmete, med katerimi nazadnje konec vzame. Za tega voljo mislimo, da zdaj že kljenka „obročem“. Že imamo „sodarce“ med kmeti!

Res, pogleda vredno je, kadar gospodinja „v obročih“ kruh peče, — kadar dekla „v obročih“ kravo molze ali gnoj iz hleva kida! Le tega še manjka, da bi terice „v obročih“ se sukale okoli peči! Slišali smo, da je nekod prišel pošten fant snubit deklo nekega birta, — al ko vidi, da še blizo ne more k „obroču“, in se spomni, da so vrata njegove hiše ozke in tudi stopnice v zgornjo hišo tesne, se prestraši in pusti snubitev. Če bi po kmetih ta moda obveljala, bo treba stopnice in vrata predelati. Tudi klopi v cerkvah se bojo mogle raztegniti „obročarcam“.

Pa kaj bom to norost še dalje zasmehoval; saj je že dosti smešna sama po sebi! Žal mi je le, da se naše ženske zvirajo po ptujih norostih in da opuščajo domačo nošo, ktera jim tako lepo stoji!

Iz Kroke.

Alojzi Globočnik.

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

(Dalje in konec.)

VI.

Malo pred polnočjo se odprejo zadnje vrata županove hiše, skoz ktere pritava zala Barbka in jo vreže skoz vert naravnost proti pokopališču, ki je bilo unikraj vasi, tik ceste, ki pelje memo Dušakove hiše. Hitro gredé se ne ozrè ne na desno ne na levo stran, in ko že do pokopališčnih vrat prisopi, se ustavi, ne zato, da bi se oddahnila ali se bala tega groznega kraja, ampak le zato, da ura polnoči bije.

Ko tedaj ponočni čuvaj zatrobi in dvanajsto uro napové, stopi Barbka vsa prepadena skoz prislunjene vrata v — kraljestvo mrtvih. Ravno se blede luna izza temnih oblakov prikaže in razsveti s svojo čarabno svetlobo bele nadgrobnice in črne križe, ki so stali po grobih.

Mirna tihota vlada na pokopališču. Ne gane in ne sliši se družega kakor šumenje perja tû pa tam zasajenih žalujk in ferfoljenje kake pirhpogačice, ki po zraku šviga in ponočne merčese pobira. Nemirno serce naše Barbke se pač nič ni ujemalo z grozno tihoto tega kraja! Tresla se je kot šiba. Al kterege, če je še tako serčan, bi ne preletela groza v taki samoti!

Majhen križec v roki deržé stopa ali prav za prav le klaverno omahuje poleg pokopališčnega že precej razrušenega zidu, dokler ne pritava do novega groba, pod katerim, kakor je sama dobro vedila, truplo samomorivca počiva.

Tjè pridši globoko še enkrat zdihne in začne, kakor jo je bila vedeževavka naučila, s slabim glasom zapovedane besede jecljati. Potem stopi z eno nogo na grob samomorivca in zakliče „Jurče!“ da se razlega na vse štiri kraje sveta.

Komaj je zadnji klic potihnil, sliši Barbka možke stopnje ne deleč od sebe, in možko podobo, ktere dolgo senco je čez bližnjo trato razpeto na poti zagledala. Barbka viditi to prikazen, strašno zavpije, in ko bi trenil, se na grob zgrudi.

Ponočni sprehajavec bil je nje ljubljeni Jurček, kateri, kar so njegovega očeta zaperli, je svojo mater vsaki večer obiskoval in vselej še le o polnoči nazaj v grajsino šel.

Stari babûri, ktero je tudi Dušakova mati v čisljih imela, je bilo vse to dobro znano, in to ji je ravno prav prišlo, da je mogla se maševati nad hčerjo sovražnega človeka.

VII.

Enega dné zjutraj koračita oba Dušaka, oče in njegov sin Jurče, naravnost proti županovi hiši. Pravda starega Dušaka je bila pred malo dnevi dognana, in on je bil v

prav lahko kazen obsojen. Poduki, ki mu jih je sodnik dal, so bili taki, da je svojo zmoto spoznal in za trdno sklenili vražam se popolnoma odpovedati in po naukih županovih, natanko vésti; obljubil je tudi vasčanom nov turn napraviti namesto unega, ki je po njegovi nemarnosti pogorel.

Koj drugi dan, ko je stari Dušak iz zapora bil spuščen, jo pripiha tudi njegov sin Jurče vesel domú in pripoveduje, da ga je grajšak za grajšinskega oskerbnika izvolil. To se vé samo po sebi, da je bila zdaj njegova prva skerb, si nevesto poiskati in Barbko snubiti, ktere ni bil od takrat več vidil, kar so bili njegovega očeta v luknjo vtaknili. Njegov oče s tem zadovoljen, sklène ž njim k županu iti in ga še enkrat poprašati, če je voljen Barbko njegovemu sinu v zakon dati ali ne. „Starega skopirja bo gotovo moje spreobrnjenje veselilo, in vseč mu bo, da pridem še enkrat Barbko snubit; skorej bi rekel, da se ne bo več kerčel jo mojemu sinu dati“ — tako kramlja stari Dušak, obleče praznično suknjo in jo vreže z ravno izvoljenim grajšinskim oskerbnikom naravnost proti županovi hiši.

Župan ravno za mizo sedi.

Berž na prvi pogled sta Dušaka koj spoznala, da je župana velika nesreča zadela. Od tistega časa, kar smo ga v mislih imeli, se je zares zlo postaral; njegovo mogočno obličje, s katerim je vasčanom nekdanj zapovedoval, se je neznano spremenilo. Sprejel in pozdravil je snubača le, da je z glavo pokimal.

Molcé poslušá nagovor starega Dušaka, ki ga za odpušanje prosi in praša: ali hoče njegovemu sinu Barbko v zakon dati? Ko tudi sin prošnjo svojega očeta z novim službenim pismom podpera, se hipoma jamejo debele solze iz županovih oči vtrinjati in po upadenih licih cediti. Bile so nemara prve britke srage v celem življenji njegovem.

Prepadeni mož globoko zdihne in jima dá s stegnjeno, proti Barbkini spavnici namerjeno roko odgovor na nju ogovor. Jurče ga razume in skoči berž proti vratam Barbkine sobe, — pa vès plah jih počasi odpre.

Tû sedi od sončnih žarkov skoz okno obsejana zala deklica v beli obleki, z razčesanimi lasmi, skup stisnjenimi žnabli, s stermimi očmi — ne besedice veselja ni čerhnila, ko ljubljene nje pred njo poklekne in roko njeno objema.

Bila je Barbka — zmešane pameti in nora!

VIII.

Malo mescov potem so bili staro leto veselo pokopali. Kljenkalo mu je res iz marsiktere hiše v vasi, in kakor je v kozarcih vrelo in kipelo, ravno tako je tudi vrelo in kipelo v marsikteri glavi.

Skorej po celi vasi so bili vasčanje židane volje, povsod se je petje in vriskanje razlegalo, ja še celó bolehní in druge žalostne reve so se ob novem letu precej okrevale, h kteremu se jim je sreča vošila, kakor da bi čas večne težave in britkosti na opertah seboj nosil.

Toda omenjeno splošno veselje se je le dveh hiš v D...h ognilo, namreč županove in mater Marjetine. Oče župan je letal po veliki sobi gori pa doli, ter si je zavolj nesrečne hčere svoje lasé z glave ruval. Barbka jo je dva dni pred novim letom od doma potegnila, ravno v tem, ko je dekla zaspala, ki ji je bila za varhinjo dana. Od tistihmal ni bilo več duha ne sluha od nje. To je župana tako mučilo, da je skorej sam obnoril.

Mati Marjeta pa je mrtva ležala na borni slami. Žganja, ki ga je posebno rada serkala, se je bila preveč napila, in vsled te nezmernosti je za mertudom življenje sklenila. Velik čern maček — nje zvesti tovarš — je sedel poleg mertvega trupla in je čuval merliča.

IX.

Že eno leto je preteklo. Dušakov Jurče se je sčasoma prigovarjanju svojih starišev udal in si je drugo nevesto zbral, ki mu je pa njegovi sosedje niso svetovali; djali so namreč, da ne bo ž njo srečen.

Poprejšni župan je lazil že dolgo kot senca okrog, in ravno ta dan, ko so ga pokopali, je bilo med D—mi in gradom, kjer je mladi Dušak stanoval, v bazarji neko truplo najdeno, katero so domači, akoravno je bilo njeno obličje že težko poznati, vendar le po obleki spoznali; — bila je Barbka, ki je v norosti skočila v vodo in tako žalostnemu življenju žalosten konec storilo — grozno svarilo vsem, ki verjamejo vražam!

Čertice iz dnevnika.

Spisal A. K. Cestnikov.

V.

Če ni pšenice, mele mlinar zmes.

Nar. posl.

Terst je ves podoben zagrebškemu narodnemu gledališču. V zagrebškem teatru se nemško igra, talijansko popeva, angleško pleše in Bog vé kaj še; v Terstu se tudi nemško igra, talijansko popeva in angleško — pleše? se vé da, če se sme imenovati pretepanje mornarjev ples. Sloveščini se godí v Terstu ravno tako kakor v zagrebškem gledališču ilirščini. Živi nekoliko blagih duš v Terstu, katerim je sloveščina čez vse mila, in tudi v Zagrebu je nekoliko gospôde, ktera visoko čisla narodno kazališče — pa kaj pomaga peščica rodovitne zemlje med pustim kamenjem golega krása?

V teržaški kavarnici „alla Stella polare“ ležijo na slovanski mizi zraven „Srbskega Dnevnika“ tudi naše „Novice“. Če pridejo „Novice“ v roke kakšnemu Lahu, jih neverjetno pogleda, kakor da bi hotel reči: „Jeli mogoče „nella lingua schiava“ *) pisati novine?!“ potem pa jih mirno položi na mizo ter gré dalje. Če pa zgrabi v naglici za „Srbski Dnevnik“, misleči da je „Diavoletto“ ali pa „Sferza“, se tako prestraši neznanih čerk, da ne vé, kje mu glava stoji. Preden položi časnik z rogljati hieroglifi na odločen kraj, se gotovo na vse strani ozrè, da bi zvedil, jeli ga kdo vidil ali ni.

Ranjki Vincenzo Franul de Weissenthurn, ki je v letu 1811 spisal slovnico talijansko-slovensko**), bi gotovo ne bil gledal tako pisano slovanskih časopisov, ko bi jih bil našel na mizi v kavarnici, kakor jih gledajo sedanjí škrici teržaški. Bil je dr. Franul mož, ki je poznal potrebo slovenskega jezika za vsakega Teržáčana, kar je lepo dokazal v predgovoru knjige, ki obsega na 355 stranéh zraven teoretičnega dela tudi Linhartov igrokaz „Veseli dan ali Matiček se ženi“. „Breve iter per exempla, longum per praecepta“ je rekel Quintil. Na naslovnem listu stoje verstice:

Zbudi se kranjska Modrica,

Zadosti si spala dozdej!

Al ni očitna pravica,

D' obudena boš zanaprej?

Naj postavim tù sem le eno izreko iz predgovora: „Noi, che appertenghiamo similmente alla discendenza Slava, che facciamo parte della nostra primitiva Nazione Ilirica, che viviamo in una città, il cui contado ha per dominante la sola lingua Cragnolina, — noi, che troviamo continuamente in relazioni col popolo Cragnolino, e che per mancanza della di lui lingua veggiamo compromessi persino gli affari nostri domestici, — non dovremmo noi esser egualmente animati dalla medesima voglia? non conviene a noi forse d' applicarsi allo studio d' una lingua, la cui cognizione ci si rende altrettanto utile, che necessaria?“

Ker dobro vé, da večina naših čitateljev Tersta še vidila ni, in toraj marsikdo laškega ne razume, naj sledí še prestava pričujočih verstic. Tako le se glasijo po slovensko:

„Mi, ki spadamo tako rekoč k potomstvu slovanskemu, ki smo del prvotnega národa ilirskega, ki živimo v mestu,

*) Se izgovarja „ščava“; je psovka namesto „slava“.

**) Pod naslovom: Saggio Grammaticale italiano-cragnolino composto da Vincenzo Franul de Weissenthurn, Dottore di legge. Trieste, MDCCCXI. Dalla Stamperia di Antonio Maldini. Con. Approvazione.

v kterega okolici se govori le kranjski, — mi, ki smo v večni dotiki s kranjskim narodom, in ki zavoljo pomanjkanja znanja njegovega jezika v domačih opravilih celó izhajati ne moremo, — ali ne moremo mi ravno tako navdušeni biti? *) Ali ni naša dolžnost, se poprijeti z vso močjo jezika, kateri je za nas ravno tako koristen kakor potreben?“

Tako je mislil Teržáčan pred 48timi leti; al „tempora mutantur“ in ž njimi klobuk, suknja in štébale!

Kratkočasno berilo.

Zakaj ima sveti Lukež vola?

Národna pravlica.

Jezus in sveti Peter sta po svetu popotvala. Žarko sonce je prepekalo popotnika in žeja ju je mučila. Ko prideta do bližnje gostivnice, se oberne sv. Peter k Jezusu pa mu reče: „Gospod žeja me“. „Pojdi v gostivnico“ — odgovori mu Jezus. „Ah, gospod, kako, ker nimam dnarjev; saj veš, da mi gostinčar brez dnarja še kapljice vode ne dá. Gospod! spehana sva in oba potrebujeva sladkega vinca! ti si vsegamogočen, pojdi z menoj, in dobro bo“.

Kakor sveti Peter svetuje, tako se zgodi. Dasta si v gostivnici prinesiti sladkega vinca in belega hleba. Ko povžijeta s hvaležnim sercom božje darove, popraša sv. Peter gostinčarja, koliko da sta dolžna? „Tri bele dvajsetice“ — odgovori gostinčar. „To bo moj tovarš Peter plačal“ — reče Jezus, ustane izza mize in hoče iti. „Gospod! ti vsegamogočni gospodar, najbogatejši na zemlji; ne samo tri, sto belih dvajsetic lahko plačaš“ — reče zdaj Peter Jezusu.

Gospod plača gostinčarju in gré s Petrom naprej. Pot je peljala skoz temno hosto. Ko prideta popotnika v sredo hoste, jima zastopi hipoma gostinčar s puško nabito ozko pot; bil je namreč tolovaj, in terja od Jezusa tistih sto belih dvajsetic, ktere je bil sveti Peter v gostivnici omenil. „Kdor hoče dvajsetice imeti, jih mora pošteno zaslužiti“ — ga zaverne Jezus in stori sveti križ čez njega. Pri tej priči izrastejo gostinčarju debeli rogovi; volovska koža z dolgim repom obdaja mu telo, in on začne boliti. Jezus vzame puško, jo nasloni na bližnjo smreko, odreže enoletno leskovo palčico, jo dá Petru, in mu zapové, naj žene vola pred seboj. Peter stori, kakor mu je ukazano. Prideta do neke grajšine, katero so ravno zidali. Jezus ponudi grajšinskemu gospodu vola v najem za eno leto s pristavkom, da bode ta vol vso gradivo za grajšino sam navozil. Dragi mi gospod — reče grajšak — to ni mogoče; že več sto volov je letos gradivo vozilo, al pocerkali so vsi, in ta vol bi v enem letu navozil, kar manjka za zidanje? — to ni mogoče. „Poskusite le, in bote se prepričali, da resnico govorim“ — reče Jezus. „Koliko pa bode najemščine?“ — ga praša grajšak. „Sto belih dvajsetic“ — odgovori gospod; čez leto in dan pa prideva spet po vola“.

Kakor je Jezus govoril, tako se je godilo. Zidarji so zidali, tesarji so tesali, in vol je vozil, česar so potrebovali.

Leto je minulo, in grajšina je bila dodelana. Jezus in sv. Peter prideta potovaje sopet do grajšine in terjata vola nazaj. „Gospod — pravi grajšak — ta vol je čudna žival; rekel bi, da človeško pamet ima, res, da od kraja je napadel nekega zidarja se skrivši v germovje in ga ranil z rogovoma; al čedalje je bil pohlevnejši; ljudi je lizal, in čudno, da vsaka rana, katero je lizal, je mahoma se zacelila. Z veseljem dam sto belih dvajsetic“.

Jezus in sv. Peter uzameta vola in se podasta čez temno hosto proti gostivnici. Ko prideta do smreke, pri kateri je še puška slonela, stori Jezus sveti križ čez vola. Naenkrat odpadejo rogovi, koža se izsleče z repom in gostinčar stoji pred njima. Jezus mu podá sto belih dvajsetic s puško rekoč: „tù imaš, kar si pošteno zaslužil“. Gostinčar pade na

*) Za jezik slovenski namreč, — kakor so: Vodnik, Kopitar, Linhart, Kumerdej, Japel itd., o kterih govori pisatelj v prejšnem odstavku. Pis.